

РЕЦЕНЗІЇ

УДК 94(477)

DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2024-48-144-146>

Viktor Danylenko, Oleksandr Danylenko, Oleksandr Dobrzhanskyi. Stepan Smal-Stotskyi. "Deserved before the whole of Ukraine." – Kyiv: Parliament Publishing House, 2023, 336 p.

Oleh A. Melnychuk

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

Dr. (History), Professor (Ukraine)

e-mail: oleh.melnichuk@vspu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1901-3149>

ResearcherID Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1330042>

Scopus ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57212406873>

Ivan M. Romanyuk

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

Dr. (History), Professor (Ukraine)

e-mail: ivan.romaniuk@vspu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6427-9229>

ResearcherID: AAB-4381-2020

Scopus ID: 57224217826

Abstract.

The purpose of the article is to analyze the monograph of the famous modern Ukrainian historians V. Danylenko, O. Dobrzhansky and O. Danylenko, which highlights the life and activities of academician Stepan Yosypovych Smal-Stotsky, a well-known Ukrainian cultural and socio-political figure, teacher, Slavic scholar, who made a significant contribution to the development of Ukrainian history, literary studies, and journalism. Professor of Chernivtsi and Ukrainian Free University in Prague. Honorary member of the Shevchenko Scientific Society in Lviv. Member of the Bukovyna Diet and the Austrian Parliament. In 1918, he became one of the first academicians of the Ukrainian Academy of Sciences. Ambassador of the West Ukrainian People's Republic in Czechoslovakia. Founder and first president of the Ukrainian Mohyla-Mazepin Academy of Sciences. The author of school textbooks on his native language, as well as scientific research on I. Franko, Yu. Fedkovich, I. Kotlyarevskyi, T. Shevchenko, and others. He left extensive correspondence and memories rich in information for scientists.

Keywords: Ukraine, cathedral, history, Bukovyna, scientist, activity, culture, education, deputy, person, revival, memory.

Віктор Даниленко, Олександр Даниленко, Олександр Добржанський. Степан Смаль-Стоцький. «Заслужений перед усієї Україною». – Київ: Парламентське видавництво, 2023, 336 с.

Олег Мельничук

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

доктор історичних наук, професор (Україна)

e-mail: oleh.melnichuk@vspu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1901-3149>

ResearcherID Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1330042>

Scopus ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57212406873>

Іван Романюк

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

доктор історичних наук, професор (Україна)

e-mail: ivan.romaniuk@vspu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6427-9229>

ResearcherID: AAB-4381-2020

Scopus ID: 57224217826

Анотація.

Метою статті є аналіз монографії відомих українських сучасних істориків В. Даниленка, О. Добржанського та О. Даниленка, в якій висвітлюється життя, діяльність академіка Степана Йосиповича Смаль-Стоцького, відомого українського культурного і громадсько-політичного діяча, педагога, вченого славіста, який зробив вагомий внесок у розвиток української історії, літературознавства, журналістики. Професор Чернівецького і Українського вільного університету у Празі. Почесний член Наукового товариства імені Шевченка у Львові. Депутат буковинського сейму і австрійського парламенту. В 1918 р. став одним із перших академіків Української академії наук. Посол Західноукраїнської Народної Республіки у Чехословаччині. Засновник і перший президент Української Могилянсько-Мазепинської академії наук. Автор шкільних підручників з рідної мови, а також наукових розвідок про І. Франка, Ю. Федьковича, І. Котляревського, Т. Шевченка та ін. Він залишив для науковців обширне листування, багаті інформацією спогади.

Ключові слова: Україна, соборність, історія, Буковина, учений, діяльність, культура, освіта, депутат, людина, відродження, пам'ять.

У доленосний для України час, коли постають питання її майбутнього, проблеми історичної місії, місця та ролі інтелігенції в культурному, громадсько-просвітницькому житті, набувають принципово нового значення. Саме інтелігенція перебувала і перебуває біля витоків суспільних реформ, є їх рушійною силою, визначає духовне обличчя нації. Наявність патріотичної інтелігенції завжди була і залишається необхідною умовою демократичного суспільства, належна увага в якому приділяється національно-культурному розвитку.

Важливе місце в багатій історико-культурній спадщині країни посідає плеяда яскравих особистостей, об'єднаних ідеєю самовідданого служіння українській громаді, її кращому майбутньому. В українській історичній науці є непересічні постаті, які становлять суспільний інтерес, а їх праця, громадсько-політична діяльність стали помітним надбанням для багатьох поколінь вчених, широких кіл громадськості. Серед когорти українських вчених діяльність і творча спадщина яких заслуговує на всебічне висвітлення є постать академіка Степана Смаль-Стоцького – дослідника слов'янської філології, політика, громадського діяча, вченого із світовим іменем.

Із цим завданням успішно впоралися автори рецензованої праці: доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу історії України другої половини ХХ ст. Інституту історії України НАН України Віктор Михайлович Даниленко; доктор історичних наук, професор, декан факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Олександр Володимирович Добржанський; доктор історичних наук, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Олександр Вікторович Даниленко. Автори поставили собі за мету здійснити аналіз наукової, дипломатичної, громадсько-політичної діяльності С. Смаль-Стоцького. При написанні монографії автори узагальнили наявний обширний емпіричний матеріал, новітні дослідження, представили читачеві максимально повний спектр діяльності Смаль-Стоцького і його образу як ученого, політика і людини. Образу не глянцевого, а реального, неоднозначного і багатовимірного.

Автори праці зазначають, що його внесок у становлення єдиної соборної України, її державних і громадських інституцій, розвиток української мови, літератури, освіти, культури, відновлення історичної пам'яті народу, відродження Буковини – вагомий і закарбований в історії на віки.

Робота ґрунтується на принципах історичної достовірності, об'єктивності, що дало змогу проаналізувати суспільні процеси і політичні події в Україні кінця ХІХ – 1930 –х рр. ХХст., всебічно відобразити діяльність С. Смаль-Стоцького у цей період, створити його цілісну політичну і наукову біографію.

Актуальність дослідження зумовлена недостатньою вивченістю проблеми в радянську добу. Вона залишається однією з малодосліджених у сучасній історичній науці. Саме відсутність у науковій і науково-популярній літературі комплексного дослідження, у якому було б всебічно висвітлено життя Степана Смаль-Стоцького, його родини, зокрема долі дітей, зумовлює науковий, пізнавальний та практичний інтерес книги, підготовленої відомими українськими вченими.

Структура монографії складається із списку скорочень, списку рідковживаних слів, передумови, 11 розділів, післямови, дат життя та діяльності С. Смаль-Стоцького, іменного покажчика, summary, а також zusammenfassung (підсумків), що дозволяє з великою достовірністю побачити період дослідження.

Авторський підхід є науково-коректним, відповідає критеріям і методології новітнього спільного розуміння ролі національної еліти на різних етапах історичного розвитку.

.....
Окрім того, введені в науковий обіг важливі джерела, дали змогу достовірно реконструювати малодосліджені ними аспекти діяльності Степана Смаль-Стоцького. Авторам вдалося систематизувати й узагальнити вже відомі у вітчизняній та зарубіжній літературі факти й положення, які торкаються поставленої проблеми, а також привнести у досліджувану тему багато нового.

Окрім архівних джерел у праці використано широкий масив документалістики, мемуарної літератури, преси тощо.

Монографію вигідно вирізняє те, що в ній вміщено понад 120 різних фотодокументів, серед яких є й унікальні.

Праця В. Даниленка, О. Даниленка, О. Добржанського «Степан Смаль-Стоцький. «Заслужений перед усією Україною»» певним чином підсумовує стан дослідження проблеми, окрім наукового, носить суспільне значення, займає помітне місце в сучасній українській історіографії.

Переконані, що праця викличе інтерес і зацікавленість у науковців, широкого загалу читачів і стане гідним поповненням української історіографії першої чверті ХХ ст.

Надійшла до редакції / Received: 20.04.2024

Схвалено до друку / Accepted: 31.05.2024